

התקווה על מסך הקולנוע

א. "מישחו לרוץ אותו" ומלחמת לבנון השנייה, 2006

כרזת הסרט "מישחו לרוץ אותו" באדיבות המפיקה פיליפה קוברסקי

בשנת 2000 כתב הסופר דויד גרוסמן (נולד ב-1954) את ספרו "מישחו לרוץ אותו",⁸⁵ סיפור על התבגרות והאהבה המתובל במתחה ובהרפתקה, תוך ריצה מטורפת של צייר בעקבות כלבה בסמטאות ירושלים. הספר הפך לרב-מכר וזכה בפרס ספר ב-2001.

ב-2006 יצא לאקרנים סרט קולנוע עלילתי המבוסס על הספר, "מישחו לרוץ אותו", בבימויו של עודד דוידוף. הסרט צולם בירושלים המודרנית, ומציג את "עיר הזהב והאור" לראשונה כעיר אפלה שבה יש ילדים החיים ברחוב וлокטים סמים, כשההוריהם אינם מעורבים בחיהם.

⁸⁵ דוד גרוסמן, *מישחו לרוץ אותו*, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2000.

דמותו של הסופר, דוד גרוסמן, מבלילה לרגע הסרט בסצנה במדרחוב בן יהודה בירושלים, בשליש האחרון של הסרט.⁸⁶ באוטה סצנה מושרת "התקווה" (בעיבוד רוק של המוזיקאי רן שם-טוב) על ידי האח, הגיטריסט המסומם, ואחותו, הזמרת המנסה להציגו. סצנת "התקווה" מהוות נקודת פינה בעיליה: שינוי בגורלם של האח והאחות האובדים ברחובות והתאהבותם של גיבורי הספר, אסף ותמר.

מתוך הסרט "משלו לróż אתו" באדיבות המפיקה פיליפה קוברסקי

יפה ושונה היא סצנת "התקווה" זו – נוגע לבו הדיאלוג בין הגיטרה החשמלית לבין קולה העדין ומהווסט במקצת של נערה-זמרת בראשית דרכה; שיתוף הפעולה של הקחל, העומד דום, ומאפשר על ידי כך לגיבורים להימלט ולהיעלם בסמטאות ירושלים באין מפריע; הניגוד העצום שבין מילוטה המנון הלאומי – "ארץ ציון וירושלים" לבין המציאות הירושלמית של בני נוער זורקים ומעשנים ב"שאנטי" לדוכני "פירסינג" ברחובות; הופעתו של הסופר דוד גרוסמן על המסך, כرمז לתקווה אמיתית ולمفנה בעיליה.

הסרט זכה להצלחה גדולה. בת הקולנוע התמלאו בקהל צופים שהתרגש ואפילה מחה כפיהם בסוף הסרט. הביקורות שיבחו והילו.

היו אלה ימי מלחמת לבנון השנייה.⁸⁷ במלחמה זו נפל אורי גרוסמן, חייל סדיר בחיל השריון. בהסתדר על קבר בנו, נפרד דוד גרוסמן מבנו אורי במילים: "היות לי בן וגם חבר. אני אפילה לא מסוגל לומר בקול עד כמה הייתה לי משלו לרוז אתו".⁸⁸

⁸⁶ בדקה ה-96, מתוך סרט בן 118 דקות.

⁸⁷ מלחמת לבנון השנייה, 14.8.2006-12.7.2006

⁸⁸ גרוסמן מספיד את בנו, *דייעות אחרונות*, 16.8.06

ב. "לך לשлом גשם", סרט תיעודי על גלגוליו התקווה, 2007

הבמאי הישראלי רAOבנ הkr התמהה בסרטים תיעודיים על מלחינים ומוזיקאים ברוחבי העולם.⁸⁹ שניים חלם לעשות סרט תיעודי על מזיקה יהודית, אך היסס והתבלט. המלחין האיטלקי הדגול לוצ'יאנו בריו עז לו: "עקב אחר מנגינה יהודית-עממית ישנה. בשורשיה נמצא את כל מה שאתה מחפש".

ראובן הkr בחר במנגינת "ברכת הטל", הפותחת במילים: "לך לשлом גשם, ובוא בשלום טל" ונאמרת מדי פסח.⁹⁰ זהה מלודיה עתיקה יומין, שמנגינתה מזכירה מאוד את מנגינת "התקווה" [תקליטור 1 רצועה 11]. הסרט הוא סיפור מסע אחר גלגולו של ניגון היהודי מסע ברוחבי אירופה, במקומות שבהם היו קהילות יהודיות ענפות, ובין כותלי בתים נססת עתיקים, שם נשמרת שירה בת מאות שנים. אודיסיאה מודרנית בעקבות הגורל היהודי של נדודים וגירוש.

אין זה סרט מתח בלשי העוסק בשאלת מי כתב את התקווה, אלא סרט של חיפושאמת ההלכה ונעלמת. המשע בעקבות הניגון והפגש עם האנשים ביום, מאיר את השפע והעומק העצום של התרבות היהודית הגלותית שחרבה, מגירוש ספרד ועד עצם היום הזה [תקליטור 1 רצועות 12, 11].

הסרט תוהה – האם ניתן לצלם ניגון?

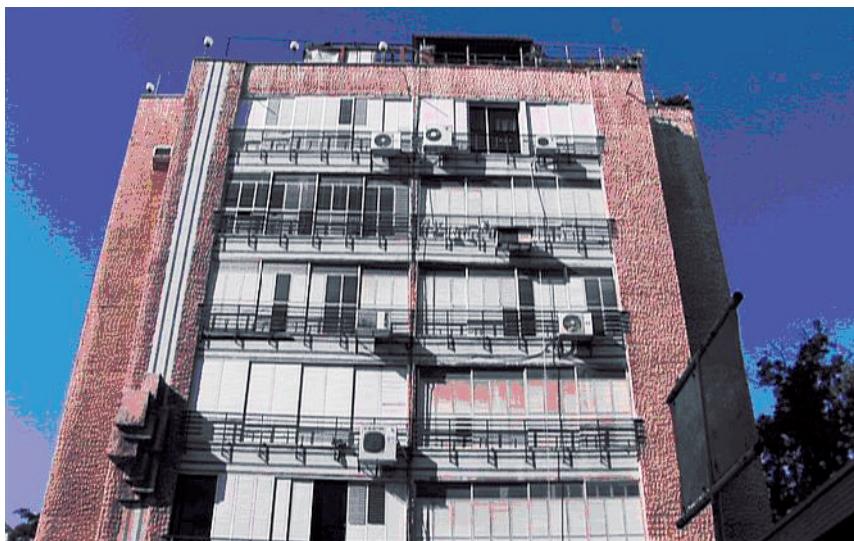
התשובה מצויה בפני האנשים המזמרים אותו, בקירות שביהם הוא מהדדה, בנופים העירוניים והכפריים שהוא מתפשט בהם, במצבות החברתיות שנזקקת לו, חוצה אותו ומעניקה לו תפקיד ומעמד. הבמאי-מפיק-צלם RAObn הkr משוטט בפריז, בiliburino, בטולדו, באמסטרדם ובגיברלטר, בעיר יאשי שברומניה, בבית שבו הושרה התקווה

⁸⁹ בין השאר עשה הkr סרטים תיעודיים על המלחין הפולני החדשני קז'ישטוף פנדרצקי (נולד ב-1933) ועל המלחין האיטלקי לוצ'יאנו בריו (1925-2003).

⁹⁰ על המנגינה וגלגוליה רAO בפרק "מנגינת 'התקווה'", עמ' 40.

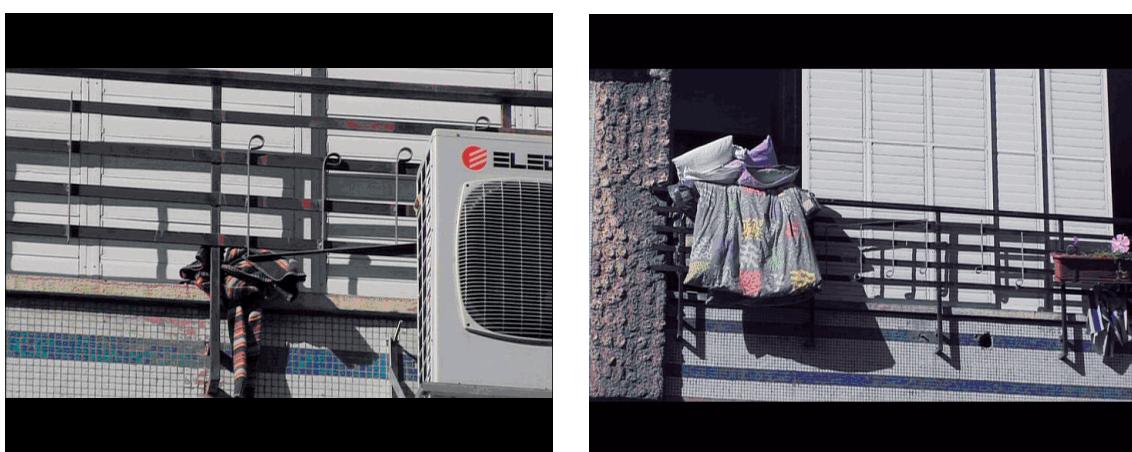
לראשונה בראשון לציון, וב חגיגות יום העצמאות בארץ – כל זאת בתקווה **שנייה להפוך**
מנגינה לתמונה – "כל עוד בלבב פנימה נפש יהודית הומיה"...

סופה של הסרת מעבר מן התפוצות לישראל, מן התפילה היהודית אל נוסחה המודרני.
הסוף מלאויה בתחושה של החמץ ואכזה. כיצד שקרה ונעלמה תרבות יהודית גלוית
עשירה, כיצד הומרה ביישראליות ולגרית ושטחית.

"**בית התווים**" בראשון לציון, ביתו של שמואל כהן מעبد התקווה,
באדיובות ראובן הקר, במאי ומפיק הסרט **"לך לשולם גשם"**

לקראת סיום המסע מתמקדת המצלמה בבית שמואל כהן ברוח' אחד העם בראשון
לציון, באתר ההיסטורי שבו הולחנה "התקווה" לרשותה. התווים של ההמנון הלאומי
מוטבעים על מעקה הברזל התומך במסטור הכביסה המלוכלת של הדירות.
שם – בין הסמרטות המלוכלות למזגן המפוח – שם מצאה מנגינת ההמנון את מקומה.

תווים של "התקווה" על מעקה הברזל בבית שמואל הכהן

כך נאה וכך יאה להמנון לאומי במדינת ישראל!?